

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO

22 päivänä lokakuuta 2002 *

Asiassa C-94/00,

jonka Cour de cassation (Ranska) on saattanut EY 234 artiklan nojalla yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi saadakseen tässä kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevassa asiassa

Roquette Frères SA

vastaan

Directeur général de la concurrence, de la consommation et de la répression des fraudes,

Euroopan yhteisöjen komission osallistuessa asian käsittelyyn,

ennakkoratkaisun 6 päivänä helmikuuta 1962 annetun neuvoston asetuksen N:o 17, perustamissopimuksen 85 ja 86 artiklan ensimmäinen täytäntöönpanoasetus (EYVL 1962, 13, s. 204), 14 artiklan sekä yhdistetyissä asioissa 46/87 ja 227/88, Hoechst vastaan komissio, 21.9.1989 annetun tuomion (Kok. 1989, s. 2859, Kok. Ep. X, s. 145) tulkinnasta,

* Oikeudenkäyntikieli: ranska.

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN,

toimien kokoonpanossa: presidentti G. C. Rodríguez Iglesias, jaostojen puheenjohtajat J.-P. Puissochet, M. Wathelet ja R. Schintgen sekä tuomarit C. Gulmann, D. A. O. Edward, A. La Pergola (esittelevä tuomari), P. Jann, V. Skouris, F. Macken, N. Colneric, S. von Bahr ja J. N. Cunha Rodrigues,

julkisasiamies: J. Mischo,
kirjaaja: hallintovirkamies L. Hewlett,

ottaen huomioon kirjalliset huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

— Roquette Frères SA, edustajinaan avocat O. Prost ja avocat A. Choffel,

— Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään G. Marengo ja F. Siredey-Garnier,

— Ranskan hallitus, asiamiehinään K. Rispal-Bellanger ja F. Million,

— Saksan hallitus, asiamiehinään W.-D. Plessing ja B. Muttelsee-Schön,

— Kreikan hallitus, asiamiehinään A. Samoni-Rantou ja G. Karipsiadis,

- Italian hallitus, asiamiehenään U. Leanza, avustajanaan avvocato dello Stato F. Quadri,

- Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus, asiamiehenään J. E. Collins, avustajanaan barrister J. Turner,

- Norjan hallitus, asiamiehenään H. Seland,

ottaen huomioon suullista käsittelyä varten laaditun kertomuksen,

kuultuaan Roquette Frères SA:n, edustajinaan O. Prost ja A. Choffel, komission, asiamiehinään G. Marengo ja F. Siredey-Garnier, Ranskan hallituksen, asiamiehenään R. Abraham, Kreikan hallituksen, asiamiehinään A. Samoni-Rantou ja G. Karipsiadis, Italian hallituksen, asiamiehenään M. Greco ja Yhdistyneen kuningaskunnan hallituksen, asiamiehinään J. E. Collins ja J. Turner, 10.7.2001 pidetyssä istunnossa esittämät suulliset huomautukset,

kuultuaan julkisasiamiehen 20.9.2001 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

- 1 Cour de cassation on esittänyt yhteisöjen tuomioistuimelle 7.3.2000 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 13.3.2000, EY 234 artiklan nojalla kaksi ennakkoratkaisukysymystä 6 päivänä helmikuuta 1962 annetun neuvoston asetuksen N:o 17, perustamissopimuksen 85 ja 86 artiklan ensimmäinen täytäntöönpanoasetus (EYVL 1962, 13, s. 204), 14 artiklan sekä yhdistetyissä asioissa 46/87 ja 227/88, Hoechst vastaan komissio, 21.9.1989 annetun tuomion (Kok. 1989, s. 2859, Kok. Ep. X, s. 145) tulokinnasta.

- 2 Nämä kysymykset on esitetty käsiteltäessä valitusta, jonka Roquette Frères SA (jäljempänä Roquette Frères) on tehnyt tribunal de grande instance de Lillen (Ranska) presidentin päätöksestä, jossa annettiin lupa tämän yrityksen tiloissa suoritettavaan kotietsintään ja takavarikkoihin todisteiden hankkimiseksi kyseisen yrityksen mahdollisesta osallistumisesta sopimuksiin ja/tai yhdenmukaistettuihin menettelytapoihin, jotka voivat rikkoa EY:n perustamissopimuksen 85 artiklaa (josta on tullut EY 81 artikla).

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Asetus N:o 17

3 Asetuksen N:o 17 14 artiklassa annetaan komissiolle valtuudet tarkastuksiin yrityksiin sovellettavien kilpailusääntöjen mahdollisten rikkomisten tutkimiseksi. Tässä artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. — —

— — komission valtuuttamilla virkamiehillä on oikeus:

- a) tutkia kirjanpitoa ja muita liikeasiakirjoja;
- b) ottaa jäljennöksiä ja otteita kirjanpidosta ja muista liikeasiakirjoista;
- c) vaatia suullisia selvityksiä paikalla;
- d) päästä yrityksen kaikkiin tiloihin, sen kaikille alueille ja sen kaikkiin kulkuneuvoihin.

— —

3. Yritysten ja yritysten yhteenliittymien on alistuttava komission päätöksellään määräämiin tutkimuksiin. Päätöksessä on mainittava tutkimuksen kohde ja tarkoitus, määrättävä päivä, jona tutkimus alkaa, sekä ilmoitettava 15 artiklan 1 kohdan c alakohdassa ja 16 artiklan 1 kohdan d alakohdassa säädetyistä seuraamuksista ja oikeudesta hakea muutosta päätökseen yhteisön tuomioistuinta.

— —

6. Jos yritys vastustaa tämän artiklan nojalla määrättyä tutkimusta, asianomaisen jäsenvaltion on annettava komission valtuuttamille virkamiehille heidän tutkimuksen suorittamiseksi tarvitsemaansa apua. Jäsenvaltioiden on komissiota kuultuaan toteutettava tätä varten tarpeelliset toimenpiteet 1 päivään lokakuuta 1962 mennessä.”

Kansallinen lainsäädäntö

- 4 Ranskassa kilpailualan tarkastusmenettelyjä säännellään hintojen ja kilpailun vapaudesta 1.12.1986 annetulla asetuksella nro 86-1243 (JORF 9.12.1986, s. 14773; jäljempänä kilpailusta annettu asetus).

- 5 Kilpailusta annetun asetuksen 48 §:ssä säädetään seuraavaa:

”Tutkijat voivat suorittaa etsintöjä kaikissa tiloissa ja takavarikoida asiakirjoja ainoastaan sellaisten tutkimusten yhteydessä, joita taloudesta vastaava ministeri

tai Conseil de la concurrence ovat vaatineet ja joiden suorittamiseen on saatu tuomioistuimen lupa, joka on annettu tribunal de grande instançen presidentin päätöksellä — —

Tuomioistuimen on varmistuttava siitä, että sen käsiteltäväksi saatettu lupahakemus on perusteltu; tässä hakemuksessa on oltava kaikki tiedot, joiden vuoksi kotietsintä voidaan katsoa oikeutetuksi.

— — Tuomioistuin nimeää yhden tai useamman rikospoliisin virkamiehen, joiden tehtävänä on avustaa näissä toimissa ja antaa tuomioistuimelle tietoja niiden kulusta.

— — ”

6 Tämän pykälän ulottuvuuden selventämiseksi Cour de cassation toteaa, että Conseil constitutionnel (Ranska) katsoi 29.12.1983 antamassaan ratkaisussa, että yksityistiloissa suoritettavia tutkimuksia voidaan tehdä ainoastaan noudattaen perustuslain 66 §:ää, jossa lainkäyttöviranomaisten tehtäväksi annetaan henkilökohtaisen vapauden ja muun muassa kotirauhan suojaaminen. Conseil constitutionnel päätteli tästä, että tässä yhteydessä sovellettavissa oikeussäännöissä on nimenomaisesti annettava toimivaltaiselle lainkäyttöelimelle tehtäväksi varmistua konkreettisesti siitä, että sen käsiteltäväksi saatettu hakemus on perusteltu.

7 Kilpailusta annetun asetuksen 56 a §:stä ilmenee, että kyseisen asetuksen 48 §:n säännöksiä sovelletaan siinä tapauksessa, että komissio esittää virka-apupyynnön asetuksen N:o 17/14 artiklan 6 kohdan perusteella.

Pääasian tosiseikat ja asian käsittelyn vaiheet sekä ennakkoratkaisukysymykset

- 8 Roquette Frères myy natriumglukonaattia ja glukonodeltalaktonia.
- 9 Komissio teki 10.9.1998 asetuksen N:o 17/14 artiklan 3 kohdan perusteella päätöksen, jossa määrättiin Roquette Frères alistumaan tarkastukseen (jäljempänä 10.9.1998 tehty tarkastusta koskeva päätös).
- 10 Tämän päätöksen päätösoosan 1 kohdassa todetaan seuraavaa:

”Roquette Frères SA:n on alistuttava tarkastukseen, joka koskee sen mahdollista osallistumista natriumglukonaatti- ja glukonodeltalaktonialan sopimuksiin ja/tai yhdenmukaistettuihin menettelytapoihin, jotka voivat rikkoa EY:n perustamis-sopimuksen 85 artiklaa. Tarkastus voidaan suorittaa kaikissa tämän yrityksen laitoksissa.

Yrityksen on sallittava komission tarkastuksen suorittamiseksi valtuuttamien virkamiesten ja näitä avustavien jäsenvaltion virkamiesten päästä kaikkiin sen tiloihin, sen kaikille alueille ja sen kaikkiin kulkuneuvoihin tavanomaisina toimistoaikoina. Yrityksen on annettava kyseisten virkamiesten tutkittavaksi kirjanpito ja muut liikeasiakirjat, joita nämä pyytävät; yrityksen on sallittava näiden tutkia tätä kirjanpitoa ja näitä muita liikeasiakirjoja siellä, missä niitä säilytetään, ja ottaa niistä jäljennöksiä tai otteita. Lisäksi yrityksen on annettava heti kaikki suulliset selvitykset, jotka kyseiset virkamiehet voivat tutkimuksen kohteesta pyytää.”

- 11 Komission 10.9.1998 tehdyn tarkastusta koskevan päätöksen perusteluissa todetaan seuraavaa:

”Yritys, jolle tämä päätös on osoitettu, toimii natriumglukonaattialalla. Natriumglukonaattia käytetään muun muassa teollisuuden puhdistusaineena, metallien pintakäsittelyssä, tekstiiliteollisuuden tekokuitujen valmistuksessa sekä betonin kovettumisen hidastimena betoniteollisuudessa.

Komissiolla on hallussaan tietoja, joiden mukaan kyseisen yrityksen johto on pitänyt kilpailijoiden kanssa säännöllisesti kokouksia, joiden aikana natriumglukonaatin markkinaosuuksia on jaettu ja sen vähimmäishinnoista sovittu eri markkina-alueiden käyttäjien osalta. Myös eri alueita koskevat kokonaismyyntimäärät ja suhteelliset myyntimäärät on vahvistettu. Kunkin kokouksen yhteydessä sitä, millä tavoin sopimuksia on noudatettu, on arvioitu. Vaikuttaa siltä, että kaikkien niiden yritysten, jotka ovat ylittäneet niille sallitun myynnin, on pyrittävä vähentämään myyntiään seuraavan ajanjakson aikana.

Yritys, jolle tämä päätös on osoitettu, on myös glukonodeltalaktonin valmistaja. Glukonodeltalaktonia käytetään juuston, naudanlihatuotteiden ja tofun valmistuksessa.

Komissiolla on hallussaan tietoja, joiden mukaan kyseiset yhteydet kilpailijoihin ulottuvat myös glukonodeltalaktoniin. Kyse on ollut erityisesti kahden- ja monenvälisistä neuvotteluista, joita on usein käyty natriumglukonaattia koskevien kokousten ulkopuolella (ennen, jälkeen tai taukojen aikana). Osanottajat ovat tällöin vaihtaneet tietoja markkinoista, markkinahinnoista sekä kysyntäti-

lanteesta. Myös tuotantokapasiteetista ja myyntimääristä on keskusteltu. Tapaamisten tarkoituksena on ollut hintojen seuranta, ja ne vaikuttavat olleen omiaan yhteensovittamaan osanottajien markkinakäyttäytymistä.

Jos edellä tarkoitettujen sopimusten ja/tai yhdenmukaistettujen menettelytapojen olemassaolo näytetään toteen, ne voivat rikkoa vakavasti Euroopan yhteisöjen perustamissopimuksen 85 artiklaa. Tällaisten sopimusten ja/tai yhdenmukaistettujen menettelytapojen luonne viittaa siihen, että niitä sovelletaan salaisten sääntöjen mukaisesti ja että tarkastus on tältä osin tarkoituksenmukaisin keino kerätä todisteita niiden olemassaolosta.

Jotta komissio voi tutustua kaikkiin mahdollisia sopimuksia ja/tai yhdenmukaistettuja menettelytapoja koskeviin tosiseikkoihin ja siihen asiayhteyteen, johon ne kuuluvat, on näin ollen tarpeen suorittaa tarkastus asetuksen N:o 17/14 artiklan nojalla.

Yrityksen, jolle tämä päätös on osoitettu, hallussa voi olla tietoja, joita komissio tarvitsee tutkimuksensa suorittamiseen edellä mainitussa asiassa.

Tarkastuksen tehokkuuden takaamiseksi on tarpeen, että yritykselle ei anneta siitä tietoa etukäteen.

On näin ollen tarpeen velvoittaa päätöksellä yritys alistumaan asetuksen N:o 17 14 artiklan 3 kohdassa tarkoitettuun tarkastukseen.”

- 12 Komissio pyysi Ranskan hallitusta toteuttamaan tarvittavat toimenpiteet asetuksen N:o 17 14 artiklan 6 kohdassa säädetyn kansallisten viranomaisten avun saamiseksi siinä tapauksessa, että Roquette Frères vastustaa suunniteltua tarkastusta.
- 13 Tämän pyynnön jälkeen toimivaltaiset hallintoyksiköt saattoivat 14.9.1998 tekemällään hakemuksella asian tribunal de grande instance de Lillen presidentin käsiteltäväksi saadakseen Roquette Frèresiä koskevan luvan kilpailusta annetun asetuksen 48 ja 56 a §:ssä säädettyyn kotietsintään ja takavarikkoon. Kyseisen hakemuksen liitteinä olivat jäljennös 10.9.1998 tehdystä tarkastusta koskevasta päätöksestä sekä edellä mainitussa asiassa Hoechst vastaan komissio annettu tuomio.
- 14 Tribunal de grande instance de Lillen presidentti hyväksyi tämän hakemuksen samana päivänä antamallaan päätöksellä (jäljempänä lupapäätös).
- 15 Lupapäätös annettiin tiedoksi 16.9.1998. Tarkastus suoritettiin 16. ja 17.9.1998. Roquette Frères teki yhteistyötä kyseisen tarkastuksen aikana, mutta se esitti kuitenkin varaumia, jotka koskivat jäljennösten ottamista tietyistä asiakirjoista.
- 16 Lupapäätöksestä tekemässään valituksessa Roquette Frères väittää, että tribunal de grande instance de Lillen presidentti ei voinut määrätä kotietsintöjä, jos tämä ei ollut niiden asiakirjojen perusteella, jotka viranomaisen oli tälle toimitettava,

varmistunut etukäteen siitä, että kilpailunvastaisista menettelytavoista oli vakavia epäilyjä, joiden vuoksi valtuuksien myöntäminen pakkokeinojen käyttöön voitiin perustella.

- 17 Ennakkoratkaisupyyntönsään Cour de cassation toteaa, että tribunal de grande instance de Lillen presidentille ei esitetty mitään tietoja tai selvityksiä, joiden perusteella voitaisiin olettaa, että epäiltyjä kilpailunvastaisia menettelytapoja olisi esiintynyt, minkä vuoksi tämä ei voinut varmistua konkreettisesti siitä, että tämän käsiteltäväksi saatettu hakemus oli perusteltu. Cour de cassation huomauttaa myös, että 10.9.1998 tehdyssä tarkastusta koskevassa päätöksessä komissio tyytyy ainoastaan toteamaan, että sillä on tietoja, joiden mukaan Roquette Frères on noudattanut komission kuvailemia kilpailunvastaisia menettelytapoja, viittaamatta näitä arvioidessaan millään tavoin niihin tietoihin, joita se väittää itsellään olevan ja joihin se perustaa arviointinsa.

- 18 Cour de cassation mainitsee ne valvontatoimenpiteet, jotka toimivaltaisen ranskalaisen tuomioistuimen on toteutettava kilpailusta annetun asetuksen 48 §:n ja tämän tuomion 6 kohdassa mainitun Conseil constitutionnelin 29.12.1983 antaman ratkaisun perusteella, ja muistuttaa tämän osalta, että edellä mainitussa asiassa Hoechst vastaan komissio annetun tuomion perusteella komission on tarkastusvaltuuksiaan käyttäessään kunnioitettava niitä menettelyllisiä takeita, joista kansallisessa lainsäädännössä on säädetty.

- 19 Cour de cassation viittaa lisäksi edellä mainitussa asiassa Hoechst vastaan komissio annetun tuomion 17 ja 18 kohtaan, joissa todetaan, että ei ole olemassa sellaista yhteisön oikeuden yleistä periaatetta, jossa vahvistettaisiin yrityksiä koskeva oikeus kotirauhan loukkaamattomuuteen, eikä sellaista Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytäntöä, jossa tällainen periaate johdettaiisiin ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi Roomassa 4 päivänä marraskuuta 1950 tehdyn Euroopan yleissopimuksen (jäljempänä Euroopan ihmisoikeussopimus) 8 artiklasta.

20 Cour de cassation toteaa kuitenkin tämän osalta, että Euroopan ihmis-oikeustuomioistuin katsoi asiassa Niemietz vastaan Saksa 16.12.1992 antamassaan tuomiossa (A-sarja, nro 251-B), joka annettiin edellä mainitussa asiassa Hoechst vastaan komissio annetun tuomion jälkeen, että Euroopan ihmis-oikeussopimuksen 8 artiklaa voidaan soveltaa tietynlaiseen ammatti- tai liiketoimintaan tai tietynlaisiin toimi- tai liiketiloihin. Cour de cassation viittaa myös EU 6 artiklan 2 kohtaan, jossa Euroopan unioni velvoitetaan pitämään arvossa yhteisön oikeuden yleisinä periaatteina perusoikeuksia, sellaisina kuin ne taataan Euroopan ihmisoikeussopimuksessa ja sellaisina kuin ne ilmenevät jäsenvaltioiden yhteisessä valtiosääntöperinteessä, sekä EU 46 artiklan d alakohtaan, jossa määrätään, että kyseinen 6 artiklan 2 kohta kuuluu yhteisöjen tuomioistuimen toimivaltaan.

21 Tässä tilanteessa Cour de cassation on lykännyt asian käsittelyä ja esittänyt yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

”1) Onko asiassa Hoechst 21.9.1989 annettua tuomiota tulkittava yhteisön oikeusjärjestyksessä tunnustetut perusoikeudet ja Euroopan ihmis-oikeussopimuksen 8 artikla huomioon ottaen siten, että kansallinen tuomioistuin, jolla on kansallisen oikeutensa nojalla toimivalta määrätä kilpailuasioissa viranomaisten suorittamista etsinnöistä ja takavarikoista yritysten tiloissa, ei voi evätä pyydettyä lupaa, kun se katsoo, että ne tiedot tai selvitykset, jotka sille on esitetty seikkoina, joiden perusteella voidaan olettaa, että komission tarkastusta koskevassa päätöksessä tarkoitetut yritykset ovat noudattaneet kilpailunvastaisia menettelytapoja, ovat riittämättömiä tällaisen toimenpiteen sallimiseksi tai kun, kuten käsiteltävänä olevassa asiassa, sille ei ole esitetty minkäänlaisia tietoja tai selvityksiä?

2) Jos yhteisöjen tuomioistuin kieltäytyy tunnustamasta komission velvollisuutta esittää toimivaltaiselle kansalliselle tuomioistuimelle niitä selvityksiä ja tietoja, jotka sillä on ja joiden perusteella voidaan olettaa, että kilpailunvastaisia menettelytapoja on noudatettu, onko kansallinen tuomioistuin

edellä mainitut perusoikeudet huomioon ottaen kuitenkin toimivaltainen eväämään pyydettyjä kotietsintöjä ja takavarikoita koskevan luvan, kun se katsoo, ettei komission päätöstä ole, kuten käsiteltävänä olevassa asiassa, riittävästi perusteltu, eikä tuomioistuim voi sen perusteella varmistua konkreettisesti siitä, että sen käsiteltäväksi saatettu hakemus on hyväksyttävissä, minkä vuoksi se ei kykene harjoittamaan kansallisessa valtiosääntö-oikeudessaan edellytettyä valvontaa?”

Yhteisön oikeuden yleisten periaatteiden vaikutus

- 22 Kuten ennakkoratkaisupyyntöstä käy ilmi, Cour de cassation pohtii sitä mahdollista vaikutusta, joka edellä mainitussa asiassa Hoechst vastaan komissio annetun tuomion julistamisen jälkeen perusoikeuksien suojelun alalla tapahtuneella tietyllä kehityksellä voi olla yhteisöjen tuomioistuimen kyseisessä asiassa vahvistamiin periaatteisiin ja näin ollen Cour de cassationin esittämiin ennakkoratkaisukysymyksiin annettaviin vastauksiin.

- 23 Tämän osalta on muistutettava, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan perusoikeudet ovat erottamaton osa yleisiä oikeusperiaatteita, joiden noudattamista yhteisöjen tuomioistuin valvoo, ja että tämä tukeutuu tältä osin jäsenvaltioiden yhteiseen valtiosääntöperinteeseen ja kansainvälisiin ihmisoikeussopimuksia koskeviin asiakirjoihin, joiden syntyy jäsenvaltiot ovat vaikuttaneet tai joihin ne ovat liittyneet. Euroopan ihmisoikeussopimuksella on tässä yhteydessä erityinen merkitys (ks. mm. em. asia Hoechst v. komissio, tuomion 13 kohta ja asia C-274/99 P, Connolly v. komissio, tuomio 6.3.2001, Kok. 2001, s. I-1611, 37 kohta).

- 24 Kuten yhteisöjen tuomioistuin on myös todennut, tässä oikeuskäytännössä vahvistetut periaatteet on myös vahvistettu Euroopan yhtenäisasiakirjan johdanto-osassa ja myöhemmin Euroopan unionista tehdyn sopimuksen F artiklan 2 kohdassa (asia C-415/93, Bosman, tuomio 15.12.1995, Kok. 1995, s. I-4921, 79 kohta). Ne sisältyvät nykyään myös EU 6 artiklan 2 kohtaan (em. asia Connolly v. komissio, tuomion 38 kohta).

- 25 Yhteisöjen tuomioistuimen vakiintuneesta oikeuskäytännöstä seuraa myös, että silloin kun kansallinen säännöstö kuuluu yhteisön oikeuden soveltamisalaan ja yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi on saatettu ennakkoratkaisupyyntö, sen on esitettävä kansalliselle tuomioistuimelle kaikki sellaiset tulkintaan liittyvät seikat, jotka kansallinen tuomioistuin tarvitsee arvioidakseen kyseisen säännösten yhteensopivuutta niiden perusoikeuksien kanssa, joiden noudattamista yhteisöjen tuomioistuin valvoo ja jotka johtuvat erityisesti Euroopan ihmis-oikeussopimuksesta (ks. mm. asia C-260/89, ERT, tuomio 18.6.1991, Kok. 1991, s. I-2925, Kok. Ep. XI, s. I-221, 42 kohta ja asia C-159/90, Society for the Protection of the Unborn Children Ireland, tuomio 4.10.1991, Kok. 1991, s. I-4685, Kok. Ep. XI, s. I-445, 31 kohta).
- 26 Koska ennakkoratkaisukysymykset koskevat lähinnä sen valvonnan laajuutta, jota jäsenvaltion tuomioistuin voi harjoittaa, kun sitä pyydetään täyttämään komission asetuksen N:o 17/14 artiklan 6 kohdan perusteella esittämä virka-apupyyntö, yhteisöjen tuomioistuimella on toimivalta esittää kansalliselle tuomioistuimelle kaikki sellaiset tulkintaan liittyvät seikat, jotka tämä tarvitsee arvioidakseen tässä valvonnassa sovellettavan kansallisen säännösten yhteensopivuutta yhteisön oikeuden kanssa eli tilanteen mukaan myös Euroopan ihmis-oikeussopimuksessa vahvistettujen oikeuksien kanssa, jotka ovat yleisiä oikeusperiaatteita, joiden noudattamista yhteisöjen tuomioistuin valvoo.
- 27 Tämän osalta on muistettava, että edellä mainitussa asiassa Hoechst vastaan komissio antamansa tuomion 19 kohdassa yhteisöjen tuomioistuin vahvisti, että suojan antaminen sellaisia julkisen vallan toimenpiteitä vastaan, joilla puututaan mielivaltaisesti tai suhteettomalla tavalla henkilöiden yksityisen toiminnan piiriin, olipa kyse luonnollisista henkilöistä tai oikeushenkilöistä, on yhteisön oikeuden yleinen periaate.
- 28 Yhteisöjen tuomioistuin on myös täsmentänyt, että jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten on kunnioitettava tätä yleistä periaatetta, kun niitä pyydetään täyttämään komission asetuksen N:o 17/14 artiklan 6 kohdan perusteella esittämä virka-apupyyntö (ks. em. asia Hoechst v. komissio, tuomion 19 ja 33 kohta).

- 29 Määritettäessä kyseisen periaatteen ulottuvuutta yritysten liiketilojen suojan osalta on otettava huomioon edellä mainitussa asiassa Hoechst vastaan komissio annetun tuomion jälkeinen Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytäntö, jonka mukaan Euroopan ihmisoikeussopimuksen 8 artiklassa tarkoitettu kotirauhan suoja voi tietyissä tilanteissa kattaa myös mainitut tilat (ks. mm. asia Colas Est ym. v. Ranska, Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomio 16.4.2002, 41 kohta, ei vielä julkaistu Recueil des arrêts et décisionsissa) ja jonka mukaan Euroopan ihmisoikeussopimuksen 8 artiklan 2 kappaleessa myönnetty oikeus puuttua kyseisen oikeuden käyttämiseen ”saattaa hyvinkin ulottua laajemmalle toimi- tai liiketilojen tai ammatti- tai liiketoiminnan osalta kuin muissa tapauksissa” (em. asia Niemietz v. Saksa, tuomion 31 kohta).

Lojaalin yhteistyön velvoite

- 30 Jotta kansalliselle tuomioistuimelle voidaan antaa hyödyllinen vastaus, on otettava huomioon vaatimukset, jotka perustuvat EY:n perustamissopimuksen 5 artiklassa (josta on tullut EY 10 artikla) vahvistettuun lojaalin yhteistyön velvoitteeseen.
- 31 Kuten yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännöstä ilmenee, lojaalin yhteistyön velvoite koskee sekä jäsenvaltioiden tuomioistuimia ja muita lainkäyttöelimiä niiden toimivallan rajoissa (ks. mm. asia 14/83, Von Colson ja Kamann, tuomio 10.4.1984, Kok. 1984, s. 1891, Kok. Ep. VII, s. 557, 26 kohta ja asia 80/86, Kolpinghuis Nijmegen, tuomio 8.10.1987, Kok. 1987, s. 3969, Kok. Ep. IX, s. 215, 12 kohta) että yhteisön toimielimiä, joilla on vastavuoroinen lojaalin yhteistyön velvoite jäsenvaltioiden kanssa (ks. mm. asia 230/81, Luxemburg v. parlamentti, tuomio 10.2.1983, Kok. 1983, Kok. Ep. VII, s. 17, 38 kohta ja asia C-2/88 IMM., Zwartveld ym., määräys 13.7.1990, Kok. 1990, s. I-3365, Kok. Ep. X, s. 509, 17 kohta).
- 32 Tämän osalta on korostettava, että kun yhteisön viranomaisten ja kansallisten viranomaisten on yhdessä myötävaikutettava perustamissopimuksen tavoitteiden toteuttamiseen niin, että ne käyttävät toimivaltaansa keskenään yhteensovitettulla tavalla, kuten tässä tapauksessa, tällainen yhteistyö on erityisen tärkeää.

Ennakkoratkaisukysymysten oikeudellinen arviointi

33 Kansallinen tuomioistuin kysyy kahdella kysymyksellään, joita on syytä tarkastella yhdessä, lähinnä sitä, saako yhteisön oikeus huomioon ottaen kansallinen tuomioistuin, jolla on kansallisen oikeuden nojalla toimivalta antaa lupa etsintöihin ja takavarikkoihin sellaisten yritysten tiloissa, joita epäillään kilpailusääntöjen rikkomisesta, tilanteessa, jossa komissio on esittänyt sille asetuksen N:o 17 14 artiklan 6 kohdan perusteella virka-apupyynnön,

— evätä luvan kotietsintään sillä perusteella, että niitä tietoja tai selvityksiä, jotka ilmenevät komission hankkimista asiakirjoista ja joihin tämän epäilykset perustuvat, ei ole esitetty tälle tuomioistuimelle tai että tällaiset tiedot ja selvitykset ovat riittämättömät pyydetyn toimenpiteen oikeuttamiseksi

— tai, jos tällaisella kansallisella tuomioistuimella ei ole oikeutta saada kyseisiä tietoja ja selvityksiä, evätä tällainen lupa sillä perusteella, että komission päätöksen, jossa määrätään tarkastuksesta, perusteluista ilmenevät tiedot ovat riittämättömät siihen, että kyseinen tuomioistuin voi varmistua konkreettisesti siitä, että pyydetty toimenpiteet ovat sallittuja, vaikka kansallisten säännösten perusteella kansallisen tuomioistuimen olisi varmistuttava tästä.

34 Näihin kysymyksiin vastaamiseksi on huomautettava aluksi, että asetuksen N:o 17 14 artiklan 6 kohdan perusteella jokaisen jäsenvaltion on määritettävä ne edellytykset, joiden mukaan kansalliset viranomaiset antavat apuaan komission virkamiehille. Tästä seuraa muun muassa, että kun komissio aikoo suorittaa

kansallisten viranomaisten avustamina tarkastustoimia ilman asianomaisten yritysten myötävaikutusta, sen on kunnioitettava niitä menettelyllisiä takeita, joita kansallisessa oikeudessa on tältä osin säädetty (em. asia Hoechst v. komissio, tuomion 33 ja 34 kohta).

- 35 Yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännöstä ilmenee kuitenkin, että kun jäsenvaltiot käyttävät tätä toimivaltaa, yhteisön oikeus rajoittaa kahdella tavalla tämän toimivallan käyttöä. Jäsenvaltioiden on varmistettava komission toiminnan tehokkuus ja samalla kunnioitettava erilaisia yhteisön oikeuden yleisiä periaatteita (em. asia Hoechst v. komissio, tuomion 33 kohta).
- 36 Juuri tämän tuomion 27 kohdassa mainitun yleisen periaatteen noudattamisen varmistamiseksi yhteisöjen tuomioistuin on katsonut, että toimivaltaisen kansallisen elimen on tutkittava, ettei pakkokeinojen aiottua käyttöä ole pidettävä mielivaltaisena tai ylimitoitettuna tarkastuksen kohteeseen nähden (em. asia Hoechst v. komissio, tuomion 35 kohta).
- 37 Yhteisöjen tuomioistuin on myös todennut, että komission on omalta osaltaan huolehdittava siitä, että kyseisellä kansallisella elimellä on käytettävissään kaikki ne seikat, jotka tämä elin tarvitsee voidakseen harjoittaa tätä valvontaa ja huolehtia siitä, että pakkokeinojen käyttämiseen liittyviä kansallisen oikeuden sääntöjä noudatetaan (em. asia Hoechst v. komissio, tuomion 34 ja 35 kohta).
- 38 Tässä tapauksessa ennakkoratkaisukysymykset koskevat sellaiselle kansalliselle tuomioistuimelle kuuluvan valvonnan laajuutta, jolla on kansallisen oikeuden nojalla toimivalta antaa lupa etsintöihin sellaisten yritysten tiloissa, joita epäillään kilpailusääntöjen rikkomisesta, kun asia on saatettu tämän tuomioistuimen käsiteltäväksi komission asetuksen N:o 17 14 artiklan 6 kohdan perusteella

esittämän virka-apupyynnön seurauksena, sekä sitä, millaisia tietoja komission on toimitettava kyseiselle kansalliselle tuomioistuimelle, jotta tämä voi harjoittaa tällaista valvontaa.

Toimivaltaiselle kansalliselle tuomioistuimelle kuuluvan valvonnan kohde

- 39 Aluksi on muistutettava, että yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännöstä ilmenee, että toimivaltainen kansallinen elin ei voi valvontavaltaansa käyttäessään korvata omalla harkinnallaan komission suorittamaa harkintaa siitä, ovatko määrätyt tarkastukset tarpeen; tosiseikkoja ja oikeudellisia seikkoja koskevat komission arvioinnit kuuluvat ainoastaan yhteisöjen tuomioistuinten harjoittaman laillisuusvalvonnan alaan (em. asia Hoechst v. komissio, tuomion 35 kohta).
- 40 Toimivaltaisen kansallisen tuomioistuimen harjoittaman valvonnan, jonka on kohdistuttava ainoastaan pyydettyyn pakkokeinojen käyttöön, on rajoituttava yhteisön oikeudessa edellytettyyn tutkimukseen, jonka tarkoituksena on selvittää, että pakkokeinojen käyttö ei ole mielivaltaista ja että se on oikeassa suhteessa tarkastuksen kohteeseen nähden. Kyseinen tuomioistuin on toimivaltainen ainoastaan tämän seikan tutkimiseen käyttäessään sitä valvontavaltaansa, joka koskee komission asetuksen N:o 17/14 artiklan 6 kohdan perusteella esittämän virka-apupyynnön seurauksena pyydetyn pakkokeinojen käytön sallittavuutta.

Toimivaltaiselle kansalliselle tuomioistuimelle kuuluvan valvonnan laajuus

- 41 Yhteisön oikeudessa edellytetyn toimivaltaiselle kansalliselle tuomioistuimelle kuuluvan valvonnan laajuuden määrittämiseksi on aluksi muistutettava siitä asiayhteydestä, johon pakkokeinot, joihin kyseinen valvontaa kohdistuu, kuuluvat.

- 42 Ensiksi on näin ollen muistutettava siitä, että asetuksen N:o 17 14 artiklan 1 kohdassa komissiolle annetun toimivallan tarkoituksena on mahdollistaa, että komissio voi suorittaa tehtävänsä, joka on kilpailusääntöjen noudattamisen valvominen yhteismarkkinoilla; kilpailusääntöjen tarkoituksena on estää kilpailun vääristyminen yleisen edun, yksittäisten yritysten ja kuluttajien kustannuksella (em. asia Hoechst v. komissio, tuomion 25 kohta), ja niillä edistetään näin ollen taloudellista hyvinvointia yhteisössä.
- 43 Toiseksi on korostettava yhteisön oikeuteen perustuvien erilaisten takuiden olemassaoloa.
- 44 Ensinnäkin niiden pakkokeinojen, joiden käyttöä voidaan pyytää kansallisilta viranomaisilta asetuksen N:o 17 14 artiklan 6 kohdan nojalla, tarkoituksena on yksinomaan mahdollistaa se, että komission virkamiehet voivat käyttää niitä tarkastusvaltuuksia, jotka tällä toimielimellä on. Tällaiset valtuudet, jotka luetellaan kyseisen asetuksen 14 artiklan 1 kohdassa, ovat itsessään hyvin rajattuja.
- 45 Komissio käynnistämän tutkimuksen piiriin eivät näin ollen kuulu erityisesti asiakirjat, jotka eivät ole liikeasiakirjoja eli jotka eivät koske yrityksen toimintaa markkinoilla (ks. asia 155/79, AM & S Europe v. komissio, tuomio 18.5.1982, Kok. 1982, s. 1575, Kok. Ep. VI, s. 427, 16 kohta).
- 46 Lisäksi niiden takuiden ohella, jotka annetaan pakkokeinojen käyttöä koskevissa kansallisissa säännöksissä, yritykset, joihin tarkastukset kohdistuvat, hyötyvät yhteisön oikeudessa annetuista erilaisista takuista, joita ovat muun muassa oikeus oikeudellisen avustajan käyttöön sekä oikeus asianajajan ja asiakkaan välisen

kirjeenvaihdon luottamuksellisuuteen (ks. em. mainittu asia AM & S Europe v. komissio, tuomion 18—27 kohta; em. asia Hoechst v. komissio, tuomion 16 kohta sekä asia 85/87, Dow Benelux v. komissio, tuomio 17.10.1989, Kok. 1989, s. 3137, 27 kohta).

- 47 Lopuksi on huomattava, että asetuksen N:o 17 14 artiklan 3 kohdassa säädetään, että komission on perusteltava päätös, jossa määrätään tarkastuksesta, mainitsemalla sen kohde ja tarkoitus, mikä, kuten yhteisöjen tuomioistuin on täsmentänyt, on perustavanlaatuinen vaatimus paitsi sen vuoksi, että asianomaisten yritysten tiloissa toteutettaviksi aiottujen toimenpiteiden osoitetaan olevan oikeutettuja, myös siksi, että yritysten on mahdollista ymmärtää yhteistyövelvoitteensa laajuus samanaikaisesti puolustautumisoikeutensa säilyttäen (em. asia Hoechst v. komissio, tuomion 29 kohta).
- 48 Komission on myös mainittava kyseisessä päätöksessä niin täsmällisesti kuin mahdollista etsinnän kohde ja seikat, joihin tarkastus kohdistuu (asia 136/79, National Panasonic v. komissio, tuomio 26.6.1980, Kok. 1980, s. 2033, Kok. Ep. V, s. 261, 26 ja 27 kohta). Kuten yhteisöjen tuomioistuin on katsonut, tällainen vaatimus on omiaan turvaamaan kyseisten yritysten puolustautumisoikeudet sikäli kuin näitä oikeuksia loukattaisiin vakavasti, jos komissio voisi vedota yrityksiä vastaan tarkastuksen kuluessa hankittuihin todisteisiin, jotka eivät liittyisi tarkastuksen kohteeseen eivätkä sen tarkoitukseen (em. asia Dow Benelux v. komissio, tuomion 18 kohta).
- 49 Kolmanneksi on muistutettava siitä, että yritys, jonka osalta komissio on määrännyt tarkastuksen, voi EY:n perustamissopimuksen 173 artiklan neljännen kohdan (josta on muutettuna tullut EY 230 artiklan neljäs kohta) mukaisesti nostaa yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa kanteen tästä päätöksestä. Jos tämä kumoaa kyseisen päätöksen, komissio ei näin ollen voi käyttää yhteisön kilpailusääntöjen rikkomista koskevassa menettelyssä niitä asiakirjoja tai todistuskappaleita, jotka se on kerännyt tämän tarkastuksen aikana, koska muuten yhteisöjen tuomioistuimet voivat kumota kilpailusään-

töjen rikkomista koskevan päätöksen sikäli kuin se perustuu tällaisen selvityksen käyttämiseen (ks. asia 46/87 R, Hoechst v. komissio, määräys 26.3.1987, Kok. 1987, s. 1549, 34 kohta ja asia 85/87 R, Dow Chemical Nederland v. komissio, määräys 28.10.1987, Kok. 1987, s. 4367, 17 kohta).

- 50 On todettava, että yhteisöjen tuomioistuimille tällä tavoin uskotun tuomioistuINVALVONNAN olemassaolo ja komission tarkastusvaltuuksien käyttämistä koskevat säännöt, sellaisina kuin ne ilmenevät muun muassa tämän tuomion 43—48 kohdasta, auttavat suojelemaan yrityksiä mielivaltaisilta toimenpiteiltä ja rajoittamaan nämä toimenpiteet siihen, mikä on tarpeellista tämän tuomion 42 kohdassa mainittujen oikeutettujen etujen toteuttamiseksi.
- 51 Neljänneksi on muistutettava, että kuten tämän tuomion 35 ja 39 kohdasta ilmenee, toimivaltaisen kansallisen elimen on toisaalta varmistettava komission toiminnan tehokkuus ja toisaalta vältettävä korvaamasta omalla harkinnallaan komission suorittamaa harkintaa siitä, ovatko määrätyt tarkastukset tarpeen; tosiseikkoja ja oikeudellisia seikkoja koskevat komission arvioinnit kuuluvat ainoastaan yhteisöjen tuomioistuinten harjoittaman valvonnan alaan.
- 52 Näiden eri seikkojen osalta on täsmennettävä, että jos kansallisen tuomioistuimen, jolla on toimivalta antaa lupa pakkokeinojen käyttöön, on otettava huomioon se erityistilanne, jossa asia on saatettu sen käsiteltäväksi, ja tämän tuomion 42—51 kohdassa mainitut seikat, nämä vaatimukset eivät kuitenkaan voi estää sitä täyttämästä sille kuuluvaa velvollisuutta varmistua jokaisessa yksittäistapauksessa konkreettisesti siitä, että suunniteltua pakkokeinojen käyttöä ei ole pidettävä mielivaltaisena tai että se on oikeassa suhteessa määrätyn tarkastuksen kohteeseen nähden, tai vapauttaa sitä tästä velvollisuudesta (ks. vastaavasti asia Funke v. Ranska, Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomio 25.2.1993, A-sarja, nro 256-A, 55 kohta; asia Camenzind v. Sveitsi, Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomio 16.12.1997, Recueil des arrêts et décisions 1997-VIII, 45 kohta ja em. asia Colas Est ym. v. Ranska, tuomion 47 kohta).

- 53 Edellä esitetyn valossa on määritettävä, mitä tällaisen valvonnan harjoittaminen täsmällisemmin edellyttää ja millaisia tietoja kyseisellä kansallisella tuomioistuimella on oltava käytössään. Tämän osalta sen valvonta, ettei suunniteltu pakkokeinojen käyttö ole mielivaltaista, on erotettava sen seikan valvonnasta, että pakkokeinojen käyttö on oikeassa suhteessa tarkastuksen kohteeseen nähden.

Sen valvonta, ettei pakkokeinojen käyttö ole mielivaltaista, ja ne tiedot, joita komissiolta voidaan edellyttää tällaisen valvonnan toteuttamiseksi

- 54 Ensinnäkin sen valvonnan osalta, jonka tarkoituksena on varmistaa, että pakkokeinojen käyttö, jonka tarkoituksena on mahdollistaa komission määräämän tarkastuksen toteuttaminen, ei ole mielivaltaista, on todettava, että tällainen valvonta edellyttää lähinnä sitä, että toimivaltainen kansallinen tuomioistuin varmistuu sellaisten riittävän painavien selvitysten olemassaolosta, joiden perusteella voidaan epäillä, että kyseinen yritys on rikkonut kilpailusääntöjä.

- 55 Tällainen valvonta ei tosin eroa pohjimmiltaan siitä, mitä yhteisöjen tuomioistuimet voivat harjoittaa sen varmistamiseksi, että itse tarkastusta koskeva päätös ei ole mielivaltainen eli että se on tehty sellaisten tosiseikkojen perusteella, jotka voivat oikeuttaa tarkastuksen suorittamisen (yhdistetyt asiat 97/87—99/87, Dow Chemical Ibérica ym. v. komissio, tuomio 17.10.1989, Kok. 1989, s. 3165, Kok. Ep. X, s. 179, 52 kohta). Tämän osalta on muistettava, että komission suorittamien tarkastusten tarkoituksena on hankkia tarvittavat asiakirjat sellaisten tosiseikkojen ja oikeudellisten seikkojen olemassaolon ja merkityksen tutkimiseksi, joista komissiolla jo on tietoja (em. asia National Panasonic v. komissio, tuomion 13 ja 21 kohta).

- 56 Vaikka yhteisöjen tuomioistuinten ja toimivaltaisen kansallisen elimen harjoittaman valvonnan välillä on tällainen samankaltaisuus, on kuitenkin muistettava, että näiden kahden valvonnan kohde ei ole sama.

- 57 Komissiolla asetuksen N:o 17/14 artiklan 1 kohdan nojalla olevat tarkastusvaltuudet kattavat vain sen, että komission virkamiehet pääsevät osoittamiinsa tiloihin, saavat nähtäväkseen pyytämänsä asiakirjat ja saavat nähdä osoittamiensa kalusteiden sisällön (em. asia Hoechst v. komissio, tuomion 31 kohta).
- 58 Kansallisten viranomaisten toimivaltaan kuuluvat pakkokeinot merkitsevät puolestaan oikeutta päästä pakolla tiloihin, saada kalusteiden sisältö nähtäväksi, velvoittaa yrityksen henkilöstö mahdollistamaan tämä taikka suorittaa etsintöjä ilman yrityksen johdon lupaa (em. asia Hoechst v. komissio, tuomion 31 kohta).
- 59 Koska tällaisten pakkokeinojen käyttäminen merkitsee puuttumista yksityisyyden suojan piiriin, niiden käyttäminen edellyttää, että toimivaltainen kansallinen elin voi varmistua itsenäisesti siitä, että niiden käyttö ei ole mielivaltaista.
- 60 Tämän seikan tutkimista ei voida estää sillä perusteella, että varmistuessaan sellaisten painavien selvitysten olemassaolosta, jotka voivat oikeuttaa epäilykset kilpailusääntöjen rikkomisesta, toimivaltainen kansallinen elin saattaa edellä mainitussa asiassa Hoechst vastaan komissio annetun tuomion 35 kohdassa tarkoitetulla tavalla korvata omalla harkinnallaan komission suorittaman harkinnan siitä, ovatko määrättyt tarkastukset tarpeen, ja kyseenalaistaa tämän tekemät tosiseikkoja ja oikeudellisia seikkoja koskevat arvioinnit.
- 61 Tästä seuraa, että jotta toimivaltainen kansallinen tuomioistuin voi varmistua siitä, että pyydettyä pakkokeinojen käyttöä ei ole pidettävä mielivaltaisena toimenpiteenä, komission on esitettävä sille selitykset, joista ilmenee yksityiskohteisesti, että komission hankkimat asiakirjat sisältävät sellaisia painavia tietoja ja selvityksiä, joiden perusteella voidaan epäillä kyseisen yrityksen rikkoneen kilpailusääntöjä.

- 62 Toimivaltainen kansallinen tuomioistuim ei sen sijaan voi vaatia sitä, että sille toimitetaan komission asiakirjoissa olevat tiedot ja selvitykset, joihin tämän epäilykset perustuvat.
- 63 Tämän osalta on nimittäin otettava huomioon tämän tuomion 35 kohdassa mainittu jäsenvaltioiden velvollisuus varmistaa komission toiminnan tehokkuus.
- 64 Ensinnäkin, kuten komissio sekä Saksan ja Yhdistyneen kuningaskunnan hallitukset ovat perustellusti todenneet, kiellettyjen kilpailunvastaisten menettelytapojen ehkäisemisessä ja estämisessä on ratkaisevan tärkeää, että komissio pystyy takaamaan tiettyjen tietolähteidensä nimettömyyden.
- 65 Tämän osalta on todettava, että jos komission velvollisuutena olisi toimittaa erilaisille kilpailusta vastaaville kansallisille elimille konkreettisia tietoja ja selvityksiä, jotka paljastavat sen tietolähteiden henkilöllisyyden tai joista tämä henkilöllisyys voidaan päätellä, tiedonantajien henkilöllisyys voisi paljastua helpommin kolmansille erityisesti jäsenvaltion lainsäädännössä olevien menettelylistien edellytysten vuoksi.
- 66 Toiseksi on myös otettava huomioon se, että komission hankkimissa asiakirjoissa olevien konkreettisten tietojen ja selvitysten fyysinen toimittaminen toimivaltaisille kansallisille elimille saattaisi aiheuttaa muita vaaratekijöitä yhteisön toiminnan tehokkuuteen liittyen varsinkin silloin, kun on kyse rinnakkaisista tarkastuksista, jotka on suoritettava samanaikaisesti useissa jäsenvaltioissa. On nimittäin otettava huomioon tällaisiin toimituksiin liittyvät epävarmuustekijät ja

niihin kuluva aika sekä niiden menettelysääntöjen moninaisuus, joita toimituksissa voitaisiin joutua noudattamaan kyseisten jäsenvaltioiden oikeusjärjestelmien mukaan, ja myös se aika, jonka nämä elimet saattaisivat tarvita mahdollisesti monimutkaisiksi ja laajoiksi osoittautuvien asiakirjojen tutkimiseen.

- 67 Toimivaltaisen kansallisen tuomioistuimen asiana on EY 234 artiklan mukaisen toimivallan jaon perusteella periaatteessa arvioida, onko sille esitetty tämän tuomion 61 kohdassa tarkoitetut selitykset esillä olevassa asiassa ja harjoitettava tämän perusteella sille yhteisön oikeuden nojalla kuuluvaa valvontaa. Tämän osalta on lisättävä, että kun kansallista tuomioistuinta on pyydetty antamaan ratkaisu komission asetuksen N:o 17/14 artiklan 6 kohdan perusteella esittämään virka-apupyynnöön, sen on oltava sitäkin tarkkaavaisempi tämän toimivallan jaon suhteen, kun ennakkoratkaisupyyntö, paitsi jos se esitetään pääasian tavoin tarkastusten suorittamisen jälkeen, on omiaan viivästyttämään tämän tuomioistuimen ratkaisua ja aiheuttamaan sen, että virka-apupyynnöstä tulee julkinen, lamauttaen tällä tavoin mahdollisesti komission toiminnan ja aiheuttaen sen, että myöhemmät tarkastukset menettävät merkityksensä.
- 68 Nämä täsmennykset huomioon ottaen on muistutettava, että kun yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi on saatettu ennakkoratkaisupyyntö, tällä on toimivalta esittää kaikki sellaiset yhteisön oikeuden tulkintaan liittyvät seikat, joiden perusteella kansallinen tuomioistuin voi ratkaista sen käsiteltäväksi saatetun asian.
- 69 Pääasian osalta on huomautettava, että 10.9.1998 tehdyn tarkastusta koskevan päätöksen perusteluista, sellaisena kuin ne esitetään tämän tuomion 11 kohdassa, ilmenee, että komissio esitti erittäin täsmälliset epäilykset, joita sillä oli Roquette Frèresin ja muiden epäiltyyn kartelliin osallistuneiden osalta, toimittamalla yksityiskohtaisia tietoja siitä, että salaisia kokouksia oli pidetty säännöllisesti, ja siitä, mistä niissä keskusteltiin ja mitä niissä sovittiin.

70 Vaikka komissio ei maininnut, minkälaisiin selvityksiin eli esimerkiksi kanteluun, todistajanlausuntoon tai epäiltyyn kartelliin osallistuneiden vaihtamiin asiakirjoihin sen epäilykset perustuivat, pelkkä tällaisen maininnan puuttuminen ei ole riittävä syy epäillä painavien selvitysten olemassaoloa, kun pääasian tavoin seikkaperäinen selvitys komission hallussa olevista tiedoista epäillyn kartellin täsmällisen tavoitteen ja sen toteuttamista edeltäneiden menettelytapojen osalta mahdollistaa sen, että toimivaltainen kansallinen tuomioistuin voi vakuuttua siitä, että komissiolla itse asiassa on tällaisia selvityksiä.

Valvonta, joka koskee pakkokeinojen käytön oikeasuhteisuutta tarkastuksen kohteeseen nähden, sekä tiedot, joita komissiolta voidaan edellyttää tällaisen valvonnan toteuttamiseksi

71 Toiseksi sen valvonnan osalta, jonka tarkoituksena on varmistaa pakkokeinojen käytön oikeasuhteisuus komission määräämän tarkastuksen kohteeseen nähden, on muistettava, että tällainen valvonta edellyttää ensinnäkin sen selvittämistä, että tällaiset toimenpiteet ovat tarkoituksenmukaisia kyseisen tutkimuksen toteuttamisen varmistamiseksi.

72 Tämän osalta on muistettava erityisesti, että asetuksen N:o 17 14 artiklan 3 kohdassa kyseiset yritykset veloitetaan alistumaan komission päättämiin tarkastuksiin ja että saman artiklan 6 kohdassa säädetään jäsenvaltioiden avusta komission valtuuttamille virkamiehille ainoastaan tilanteessa, jossa yritys vastustaa tällaista tarkastusta.

73 Yhteisöjen tuomioistuin on tosin myöntänyt tämän osalta, että apua voidaan pyytää ennalta ehkäisevänä toimenpiteenä yrityksen mahdollisen vastustuksen torjumiseksi (em. asia Hoechst v. komissio, tuomion 32 kohta).

- 74 On kuitenkin täsmennettävä, että pakkokeinojen käyttöä voidaan pyytää tällä tavoin ennalta ehkäisevänä toimenpiteenä ainoastaan, jos on syytä pelätä, että tarkastusta vastustetaan ja että todisteita yritetään peitellä tai siirtää pois siinä tapauksessa, että asetuksen N:o 17 14 artiklan 3 kohdan perusteella määrätty tarkastus annetaan tiedoksi kyseiselle yritykselle.
- 75 Tästä seuraa, että komission on esitettävä toimivaltaiselle kansalliselle tuomioistuimelle selitykset, joiden perusteella tämä voi varmistua siitä, että jos komissio ei voi ennakolta saada tarvittavaa apua yrityksen mahdollisen vastustuksen torjumiseksi, kilpailusääntöjen rikkomiseen liittyvien tosiseikkojen selvittäminen on mahdotonta tai ainakin se vaikeutuu huomattavasti.
- 76 Valvonta, joka koskee suunnitellun pakkokeinojen käytön oikeasuhteisuutta tutkimuksen kohteeseen nähden, edellyttää toiseksi sen selvittämistä, että tällaiset toimenpiteet eivät aiheuta suhteetonta tai sietämätöntä haittaa kyseisen tutkimuksen päämääriin nähden (ks. mm. asia C-331/88, Fedesa ym., tuomio 13.11.1990, Kok. 1990, s. I-4023, 13 kohta; yhdistetyt asiat C-143/88 ja C-92/89, Zuckerfabrik Süderdithmarschen ja Zuckerfabrik Soest, tuomio 21.2.1991, Kok. 1991, s. I-415, Kok. Ep. XI, s. I-29, 73 kohta; asia C-233/94, Saksa v. parlamentti ja neuvosto, tuomio 13.5.1997, Kok. 1997, s. I-2405, 57 kohta ja asia C-200/96, Metronome Musik, tuomio 28.4.1998, Kok. 1998, s. I-1953, 21 ja 26 kohta).
- 77 Tämän osalta on tosin muistettava, että itse tarkastustoimenpiteen oikeasuhteisuuden arvioinnin osalta yhteisöjen tuomioistuin on katsonut, että komission tekemä valinta pelkän valtuutuksen perusteella tehtävän ja päätöksellä määrätyn tarkastuksen välillä ei riipu sellaisista olosuhteista kuin tilanteen erityinen vakavuus, äärimmäinen kiireellisyys tai ehdottoman vaitiolon tarve, vaan tarpeesta selvittää tosiseikat asianmukaisesti kunkin tapauksen erityispiirteet huomioon ottaen. Yhteisöjen tuomioistuin on tämän osalta katsonut, että kun tarkastusta koskevan päätöksen tarkoituksena on ainoastaan se, että komission on mahdollista koota tarpeelliset seikat arvioidakseen perustamissopimuksen mahdollista rikkomista, tällainen päätös ei riko suhteellisuusperiaatetta (em. asia National Panasonic v. komissio, tuomion 28—30 kohta).

- 78 Tämän osalta on myös muistettava, että komission asiana on periaatteessa arvioida, onko jokin tieto tarpeen kilpailusääntöjen mahdollisen rikkomisen selvittämiseksi (em. asia AM & S Europe v. komissio, tuomion 17 kohta ja asia 374/87, Orkem v. komissio, tuomio 18.10.1989, Kok. 1989, s. 3283, Kok. Ep. X, s. 231, 15 kohta). Vaikka komission tiedossa olisi jo aihetodisteita tai jopa suoria todisteita kilpailusääntöjen rikkomisesta, se voi tällöin oikeutetusti arvioida tarpeelliseksi määrätä lisätarkastuksia, joiden perusteella se voi paremmin määrittää rikkomisen, sen keston tai siihen osallistuneet yritykset (ks. vastaavasti täydentäviä tietoja koskevien vaatimusten osalta em. asia Orkem v. komissio, tuomion 15 kohta).
- 79 Jotta toimivaltaiselle kansalliselle elimelle kuuluva valvonta ei menettäisi täysin merkitystään ja jotta yksityisyyden suojan piiriin puuttuminen, jota julkisen vallan käyttäminen merkitsee, otettaisiin huomioon, on myönnettävä, että tällaisen toimenpiteen oikeasuhteisuuden valvonnassa tämä elin ei voi jättää ottamatta huomioon sellaisia seikkoja kuin epäillyn kilpailusääntöjen rikkomisen vakavuus, kyseisen yrityksen osallisuus tai etsinnän kohteen tärkeys.
- 80 Toimivaltaisen kansallisen tuomioistuimen on tällöin voitava evätä lupa pakko-keinojen käyttöön, kun epäilty kilpailunrajoitus on liian vähämerkityksinen, kyseisen yrityksen todennäköinen osallisuus liian vähäinen tai etsinnän kohde liian toisarvoinen, jotta oikeushenkilön yksityisen toiminnan alaan puuttuminen, jota julkista valtaa käyttäen suoritettava kotietsintä merkitsee, ei ole suhteeton ja sietämätön tutkimuksen tavoitteet huomioon ottaen.
- 81 Jotta toimivaltainen kansallinen tuomioistuin voisi harjoittaa sille kuuluvaa oikeasuhteisuuden valvontaa, komission on tämän vuoksi periaatteessa ilmoitettava kyseiselle tuomioistuimelle epäillyn kilpailusääntöjen rikkomisen keskeiset piirteet, jotta tämä voi arvioida sen vakavuutta, eli annettava tiedot kyseessä olevista oletetuista markkinoista ja epäiltyjen kilpailunrajoitusten luonteesta sekä asianomaisen yrityksen oletetusta osallisuudesta.

- 82 Kuten yhteisöjen tuomioistuin on jo katsonut tarkastusta koskevien päätösten perustelujen osalta, ei sitä vastoin ole välttämätöntä, että toimitetuissa tiedoissa rajataan täsmällisesti kyseiset markkinat, tehdään paikkansapitävä oikeudellinen luonnehdinta oletetuista kilpailusääntöjen rikkomisista tai ilmoitetaan ajanjakso, jonka kuluessa kilpailusääntöjä on rikottu (em. asia Dow Benelux v. komissio, tuomion 10 kohta).
- 83 Komission on myös ilmoitettava mahdollisimman täsmällisesti etsinnän kohde ja seikat, joihin tarkastus kohdistuu (em. asia National Panasonic v. komissio, tuomion 26 ja 27 kohta), sekä yhteisön tutkijoille myönnetty valtuudet.
- 84 Tämän osalta on kuitenkin muistettava, että komissiolta ei voida vaatia, että se tyytyy pyytämään saada käyttöönsä sellaisia asiakirjoja, jotka se kykenee ennakolta täsmällisesti yksilöimään, koska tällöin komission oikeus saada asiakirjoja menettäisi merkityksensä. Kuten yhteisöjen tuomioistuin on katsonut, tällainen oikeus edellyttää päinvastoin mahdollisuutta etsiä sellaisia erilaisia tietolähteitä, jotka eivät vielä ole tiedossa tai joita ei ole kokonaan yksilöity (em. asia Hoechst v. komissio, tuomion 27 kohta).
- 85 Kuten tämän tuomion 67 kohdassa täsmennettiin, toimivaltaisen kansallisen tuomioistuimen asiana on periaatteessa arvioida, onko komissio toimittanut tämän tuomion 75, 81 ja 83 kohdassa mainitut tiedot esillä olevassa asiassa ja harjoitettava tämän perusteella sille yhteisön oikeuden nojalla kuuluvaa valvontaa.
- 86 Kuten tämän tuomion 68 kohdassa mainittiin, yhteisöjen tuomioistuimella on kuitenkin toimivalta esittää kaikki sellaiset yhteisön oikeuden tulkintaan liittyvät seikat, joiden perusteella kansallinen tuomioistuin voi ratkaista sen käsiteltäväksi saatetun asian.

- 87 Pääasian osalta on muistettava aluksi, että 10.9.1998 tehdyn tarkastusta koskevan päätöksen perusteluista, sellaisina kuin ne esitetään tämän tuomion 11 kohdassa, ilmenee, että komissio esitti oikeudellisesti riittävällä tavalla epäillyn kartellin piirteet, korosti sen vakavuutta ja täsmensi, että Roquette Frères oli yksi mainittuihin kokouksiin osallistuneista.
- 88 On myös todettava, että kyseisissä perusteluissa komissio korosti ensinnäkin sitä, että Roquette Frèresin hallussa saattoi olla tietoja, joita komissio tarvitsi tutkimuksensa suorittamiseen. Komissio totesi toiseksi, että epäiltyjen sopimusten luonne viittasi siihen, että niitä sovellettiin salaisesti, joten tarkastus oli tarkoituksenmukaisin keino kerätä näyttöä sopimusten olemassaolosta; edelleen komission mukaan oli tarpeen velvoittaa yritys päätöksellä alistumaan asetuksen N:o 17/14 artiklan 3 kohdassa tarkoitettuun tarkastukseen. Nämä ovat esimerkkejä seikoista, jotka vaikuttavat mahdollistavan sen, että toimivaltainen kansallinen tuomioistuim voi harkita, onko tarpeen myöntää pyydetty lupa ennakolta.
- 89 Suoritettavien tarkastusten kohteen osalta 10.9.1998 tehdyn tarkastusta koskevan päätöksen päätösoasasta ja perusteluista, sellaisina kuin ne esitetään tämän tuomion 10 ja 11 kohdassa, ilmenee, että komission oli selvítettävä kaikki toiseikat, jotka koskivat epäiltyjä sopimuksia ja/tai yhdenmukaistettuja menettelytapoja, ja tutkittava, oliko Roquette Frères mahdollisesti osallistunut niihin. Kyseisessä päätöksessä määrättiin tätä tarkoitusta varten, että tämän yrityksen oli sallittava komission valtuuttamien virkamiesten pääsy sen tiloihin, esitettävä virkamiehille näiden tarvitsemat kirjanpito ja muut liikeasiakirjat ja sallittava niiden tutkiminen ja jäljentäminen sekä annettava kaikki kyseisten virkamiesten pyytämät suulliset selvitykset tarkastuksen kohteeseen liittyen. Etsinnän kohde sekä valtuudet, joihin tässä tarkoituksessa voidaan turvautua, ilmenevät riittävästi näistä täsmennyksistä.

Miten toimivaltaisen kansallisen tuomioistuimen ja komission on toimittava, kun komissio on toimittanut riittämättömästi tietoja?

- 90 Kun kansallinen tuomioistuin, jolla on kansallisen oikeuden nojalla toimivalta antaa lupa kotietsintöihin, katsoo, että komission toimittamat tiedot eivät täytä tämän tuomion 75, 81 ja 83 kohdassa esitettyjä vaatimuksia, se ei voi tyytyä hylkäämään sen käsiteltäväksi saatettua hakemusta.
- 91 Tällaisessa tilanteessa kyseisen tuomioistuimen ja komission on tämän tuomion 30—32 kohdassa mainitun lojaalin yhteistyön velvoitteen mukaisesti oltava yhteistyössä niiden vaikeuksien voittamiseksi, joita komission päätöksen, jossa määrätään tarkastuksesta, täytäntöönpanossa tällöin on (ks. vastaavasti asia 52/84, komissio v. Belgia, tuomio 15.1.1986, Kok. 1986, s. 89, 16 kohta ja asia C-217/88, komissio v. Saksa, tuomio 10.7.1990, Kok. 1990, s. I-2879, Kok. Ep. X, s. 465, 33 kohta).
- 92 Toimivaltaisen kansallisen tuomioistuimen on tämän velvoitteen täyttämiseksi ja auttaakseen varmistamaan komission toiminnan tehokkuuden, mikä on sen tehtävänä, ilmoitettava tällöin mahdollisimman nopeasti komissiolle tai kansalliselle viranomaiselle, joka on saattanut asian sen käsiteltäväksi komission pyynnöstä, niistä vaikeuksista, joita sillä on ollut, ja sen on tarvittaessa pyydetävä lisätietoja, joiden perusteella se voi harjoittaa sille kuuluvaa valvontaa. Tässä yhteydessä kyseisen tuomioistuimen on erityisesti otettava huomioon asianmukaiset yhteensovittamista, nopeutta ja vaitioloa koskevat vaatimukset tämän tuomion 66 kohdassa tarkoitettujen rinnakkaisten tarkastusten tehokkuuden varmistamiseksi.
- 93 Komissiolle asetettu lojaalin yhteistyön velvoite on myös erityisen tärkeä, kun tällaista yhteistyötä tehdään niiden jäsenvaltion lainkäyttöviranomaisten kanssa, joiden tehtävänä on valvoa yhteisön oikeuden soveltamista ja noudattamista

kansallisissa oikeusjärjestyksissä (em. asia Zwartveld, määräyksen 18 kohta). Komission on näin ollen huolehdittava siitä, että se toimittaa mahdollisimman nopeasti toimivaltaisen kansallisen tuomioistuimen pyytämät mahdolliset lisätiedot, jotka ovat tämän tuomion 90 kohdassa mainittujen edellytysten mukaiset.

- 94 Vasta kun toimivaltaisella kansallisella tuomioistuimella on käytössään tällaiset mahdolliset lisäselitykset tai kun komissio ei ole antanut pyyntöönsä liittyviä hyödyllisiä lisätietoja, kansallinen tuomioistuin voi perustellusti evätä pyydetyn avun, jos se katsoo sillä olevien tietojen perusteella, että pyydettyä pakkokeinojen käyttöä on pidettävä mielivaltaisena tai suhteettomana toimenpiteenä tarkastuksen kohteeseen nähden.

Tapa, jolla tiedot voidaan toimittaa toimivaltaiselle kansalliselle tuomioistuimelle

- 95 Sen osalta, millä tavoin edellytetyt tiedot voidaan toimittaa toimivaltaiselle kansalliselle tuomioistuimelle, on muistettava, että kansallinen tuomioistuin tiedustelee yhteisöjen tuomioistuimelta, ovatko 10.9.1998 tehdyn tarkastusta koskevan päätöksen perustelut mahdollisesti riittämättömät, ennen kaikkea siksi, että pääasiassa ainoa toimivaltaiselle kansalliselle tuomioistuimelle esitetty selvitys on kyseinen päätös.

- 96 On kuitenkin todettava, että kansallisen tuomioistuimen osalta tällaisessa tarkastusta koskevassa päätöksessä olevat perustelut ovat merkitykselliset ainoastaan sellaisena selvityksenä, jonka perusteella se voi varmistua siitä, että pyydettyä pakkokeinojen käyttöä ei ole pidettävä mielivaltaisena tai suhteettomana tarkastuksen kohteeseen nähden. Niiden edellytysten valvonta, sellaisina kuin nämä edellytykset määritellään asetuksen N:o 17/14 artiklan 3 kohdassa, jotka kaikkien komission päätösten, joissa määrätään tarkastuksesta, on täytettävä, kuuluu yhteisöjen tuomioistuinten yksinomaisen toimivallan alaan.

- 97 Vaikka tiedot, jotka tutkimusta koskevassa päätöksessä on erityisesti asetuksen N:o 17 14 artiklan 3 kohdan perusteella oltava, vastaavat osittain tietoja, jotka toimivaltaiselle kansalliselle tuomioistuimelle on toimitettava, jotta tämä voi harjoittaa valvontaansa, viimeksi mainitut tiedot voivat myös perustua muihin lähteisiin.
- 98 Yhteisön oikeudessa ei tämän osalta aseteta erityisiä edellytyksiä sille, miten tiedot toimitetaan toimivaltaiselle kansalliselle tuomioistuimelle, ja kun on kyse siitä, että tämä voi harjoittaa sille kuuluvaa valvontaa, tällaiset tiedot voivat ilmetä yhtä hyvin itse tarkastusta koskevasta päätöksestä kuin kansallisille viranomaisille asetuksen N:o 17 14 artiklan 6 kohdan nojalla esitetystä pyynnöstä tai tämän tuomioistuimen esittämään kysymykseen jopa suullisesti annetusta vastauksesta.
- 99 Edellä esitetyn perusteella esitettyihin kysymyksiin on vastattava seuraavasti:
- Yhteisön oikeuden sen yleisen periaatteen nojalla, jolla annetaan suojaa sellaisia julkisen vallan toimenpiteitä vastaan, joilla puututaan mielivaltaisesti tai suhteettomalla tavalla luonnollisen henkilön tai oikeushenkilön yksityisen toiminnan piiriin, kansallisen tuomioistuimen, jolla on kansallisen oikeuden nojalla toimivalta antaa lupa etsintöihin ja takavarikkoihin sellaisten yritysten tiloissa, joita epäillään kilpailusääntöjen rikkomisesta, on tutkittava, että komission asetuksen N:o 17 14 artiklan 6 kohdan perusteella esittämän virka-apupyynnön seurauksena pyydetty pakkokeinojen käyttö ei ole mielivaltaista tai suhteetonta määrätyn tarkastuksen kohteeseen nähden. On yhteisön oikeuden vastaista, että tämän kansallisen tuomioistuimen

harjoittama kyseisten toimenpiteiden sallittavuutta koskeva valvonta ulottuu laajemmalle kuin mitä edellä mainitussa yleisessä periaatteessa edellytetään, sanotun kuitenkin rajoittamatta sellaisten kansallisen oikeuden säännösten soveltamista, joilla säännellään pakkokeinojen käyttämistä.

- Yhteisön oikeudessa komissio veloitetaan huolehtimaan siitä, että kyseisellä kansallisella tuomioistuimella on käytössään kaikki ne seikat, joita se tarvitsee voidakseen harjoittaa sille kuuluvaa valvontaa. Komission toimittamista tiedoista on tämän osalta periaatteessa käytävä ilmi seuraavat seikat:
- kuvaus epäillyn kilpailusääntöjen rikkomisen keskeisistä piirteistä eli vähintään tiedot kyseessä olevista oletetuista markkinoista ja epäiltyjen kilpailunrajoitusten luonteesta
- selitykset siitä, millä tavoin pakkokeinojen kohteena olevan yrityksen oletetaan olevan osallisena edellä mainitussa kilpailusääntöjen rikkomisessa
- selitykset, joista ilmenee yksityiskohtaisesti, että komissiolla on hallussaan painavia tietoja ja selvityksiä, joiden perusteella se epäilee kyseisen yrityksen syyllistyneen tällaiseen kilpailusääntöjen rikkomiseen
- mahdollisimman täsmällinen maininta etsinnän kohteesta ja niistä seikoista, joihin tarkastus kohdistuu, sekä maininta yhteisön tutkijoille myönnettyistä valtuuksista, ja

- siinä tapauksessa, että komissio pyytää kansallisten viranomaisten apua ennalta ehkäisevänä toimenpiteenä kyseisen yrityksen mahdollisen vastustuksen torjumiseksi, selitykset, joiden perusteella kyseinen kansallinen tuomioistuin voi varmistua siitä, että jos ennakkolliseen pakkokeinojen käyttöön ei anneta lupaa, kilpailusääntöjen rikkomiseen liittyvien toiseikkojen selvittäminen on mahdotonta tai ainakin se vaikeutuu huomattavasti.

- Kansallinen tuomioistuin ei sen sijaan voi vaatia sitä, että sille toimitetaan komission asiakirjoissa olevat tiedot ja selvitykset, joihin tämän epäilykset perustuvat.

- Kun kyseinen tuomioistuin katsoo, että komission toimittamat tiedot eivät täytä edellä mainittuja vaatimuksia, se ei voi asetuksen N:o 17/14 artiklan 6 kohtaa ja perustamissopimuksen 5 artiklaa rikkomatta tyytyä hylkäämään sen käsiteltäväksi saatettua hakemusta. Tällaisessa tapauksessa tämän tuomioistuimen on ilmoitettava mahdollisimman nopeasti komissiolle tai kansalliselle viranomaiselle, joka on saattanut asian sen käsiteltäväksi komission pyynnöstä, niistä vaikeuksista, joita sillä on ollut, ja sen on tarvittaessa pyydettävä lisäselityksiä, joiden perusteella se voi harjoittaa sille kuuluvaa valvontaa. Vasta kun toimivaltaisella kansallisella tuomioistuimella on käytössään tällaiset mahdolliset lisäselitykset tai kun komissio ei ole antanut pyyntönsä liittyviä hyödyllisiä lisätietoja, kansallinen tuomioistuin voi perustellusti evätä pyydetyt avun, jos se katsoo sillä olevien tietojen perusteella, että pyydettyä pakkokeinojen käyttöä on pidettävä mielivaltaisena tai suhteettomana toimenpiteenä tarkastuksen kohteeseen nähden.

- Tiedot, jotka komission on toimitettava kyseiselle kansalliselle tuomioistuimelle, voivat ilmetä yhtä hyvin päätöksestä, jossa määrätään tarkastuksesta, kuin kansallisille viranomaisille asetuksen N:o 17/14 artiklan 6 kohdan perusteella esitetystä pyynnöstä tai tämän tuomioistuimen esittämään kysymykseen jopa suullisesti annetusta vastauksesta.

Oikeudenkäyntikulut

- 100 Yhteisöjen tuomioistuimelle huomautuksensa esittäneille Ranskan, Saksan, Kreikan, Italian, Yhdistyneen kuningaskunnan ja Norjan hallituksille aiheutuneita oikeudenkäyntikuluja ei voida määrätä korvattaviksi. Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN

on ratkaissut Cour de cassationin 7.3.2000 tekemällään päätöksellä esittämät kysymykset seuraavasti:

- 1) Yhteisön oikeuden sen yleisen periaatteen nojalla, jolla annetaan suojaa sellaisia julkisen vallan toimenpiteitä vastaan, joilla puututaan mielivaltaisesti tai suhteettomalla tavalla luonnollisen henkilön tai oikeushenkilön yksityisen toiminnan piiriin, kansallisen tuomioistuimen, jolla on kansallisen oikeuden nojalla toimivalta antaa lupa etsintöihin ja takavarikkoihin sellaisten yritysten tiloissa, joita epäillään kilpailusääntöjen rikkomisesta, on tutkittava, että komission 6 päivänä helmikuuta 1962 annetun neuvoston asetuksen N:o 17, perustamissopimuksen 85 ja 86 artiklan ensimmäinen täytäntöönpanoasetus, 14 artiklan 6 kohdan perusteella esittämän virka-

apupyynnön seurauksena pyydetty pakkokeinojen käyttö ei ole mielivaltaista tai suhteetonta määrätyn tarkastuksen kohteeseen nähden. On yhteisön oikeuden vastaista, että tämän kansallisen tuomioistuimen harjoittama kyseisten toimenpiteiden sallittavuutta koskeva valvonta ulottuu laajemmalle kuin mitä edellä mainitussa yleisessä periaatteessa edellytetään, sanotun kuitenkin rajoittamatta sellaisten kansallisen oikeuden säännösten soveltamista, joilla säännellään pakkokeinojen käyttämisestä.

- 2) Yhteisön oikeudessa komissio veloitetaan huolehtimaan siitä, että kyseisellä kansallisella tuomioistuimella on käytössään kaikki ne seikat, joita se tarvitsee voidakseen harjoittaa sille kuuluvaa valvontaa. Komission toimittamista tiedoista on tämän osalta periaatteessa käytävä ilmi seuraavat seikat:

- kuvaus epäillyn kilpailusääntöjen rikkomisen keskeisistä piirteistä eli vähintään tiedot kyseessä olevista oletetuista markkinoista ja epäiltyjen kilpailunrajoitusten luonteesta

- selitykset siitä, millä tavoin pakkokeinojen kohteena olevan yrityksen oletetaan olevan osallisena edellä mainitussa kilpailusääntöjen rikkomisessa

- selitykset, joista ilmenee yksityiskohtaisesti, että komissiolla on hallussaan painavia tietoja ja selvityksiä, joiden perusteella se epäilee kyseisen yrityksen syyllistyneen tällaiseen kilpailusääntöjen rikkomiseen

— mahdollisimman täsmällinen maininta etsinnän kohteesta ja niistä seikoista, joihin tarkastus kohdistuu, sekä maininta yhteisön tutkijoille myönnettyistä valtuuksista, ja

— siinä tapauksessa, että komissio pyytää kansallisten viranomaisten apua ennalta ehkäisevänä toimenpiteenä kyseisen yrityksen mahdollisen vastustuksen torjumiseksi, selitykset, joiden perusteella kyseinen kansallinen tuomioistuin voi varmistua siitä, että jos ennakkolliseen pakkokeinojen käyttöön ei anneta lupaa, kilpailusääntöjen rikkomiseen liittyvien toiseikkojen selvittäminen on mahdotonta tai ainakin se vaikeutuu huomattavasti.

- 3) Kansallinen tuomioistuin ei sen sijaan voi vaatia sitä, että sille toimitetaan komission asiakirjoissa olevat tiedot ja selvitykset, joihin tämän epäilykset perustuvat.
- 4) Kun kyseinen tuomioistuin katsoo, että komission toimittamat tiedot eivät täytä edellä mainittuja vaatimuksia, se ei voi asetuksen N:o 17/14 artiklan 6 kohtaa ja perustamissopimuksen 5 artiklaa (josta on tullut EY 10 artikla) rikkomatta tyytyä hylkäämään sen käsiteltäväksi saatettua hakemusta. Tällaisessa tapauksessa tämän tuomioistuimen on ilmoitettava mahdollisimman nopeasti komissiolle tai kansalliselle viranomaiselle, joka on saattanut asian sen käsiteltäväksi komission pyynnöstä, niistä vaikeuksista, joita sillä on ollut, ja sen on tarvittaessa pyydettävä lisäselityksiä, joiden perusteella se voi harjoittaa sille kuuluvaa valvontaa. Vasta kun toimivaltaisella kansallisella tuomioistuimella on käytössään tällaiset mahdolliset lisäselitykset tai kun komissio ei ole antanut pyyntöönsä liittyviä hyödyllisiä lisätietoja, kansallinen tuomioistuin voi perustellusti evätä pyydetyn avun, jos se katsoo sillä olevien tietojen perusteella, että pyydettyä pakkokeinojen käyttöä on pidettävä melivaltaisena tai suhteettomana toimenpiteenä tarkastuksen kohteeseen nähden.

- 5) Tiedot, jotka komission on toimitettava kyseiselle kansalliselle tuomioistui-
melle, voivat ilmetä yhtä hyvin päätöksestä, jossa määrätään tarkastuksesta,
kuin kansallisille viranomaisille asetuksen N:o 17 14 artiklan 6 kohdan
perusteella esitetystä pyynnöstä tai tämän tuomioistuimen esittämään kysy-
mykseen jopa suullisesti annetusta vastauksesta.

Rodríguez Iglesias	Puissochet	Wathelet
Schintgen		Gulmann
Edward	La Pergola	Jann
Skouris		Macken
Colneric	von Bahr	Cunha Rodrigues

Julistettiin Luxemburgissa 22 päivänä lokakuuta 2002.

R. Grass

kirjaaja

G. C. Rodríguez Iglesias

presidentti